

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small white dot, and the letter "k" has a small white crossbar. The background of the page features large, overlapping, semi-transparent pink shapes that create a modern, abstract design.

Ella Ohtonen
Anniina Sallinen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2022

KOKEMUKSIA ERILAISILLE OPPIJOILLE SUUNNATUSTA OPPIMISEN OLOHUONE -TU- KIPALVELUSTA

TIIVISTELMÄ

Ella Ohtonen, Anniina Sallinen

Kokemuksia erilaisille oppijoille suunnatusta Oppimisen olohuone -tukipalvelusta
34 sivua ja 3 liitettä

Syksy, 2022

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia Kuopiossa pilot-tihankkeena toimineen Oppimisen olohuoneen asiakkailla oli palvelusta. Tarkoi-tus oli myös selvittää, millaista tukea Oppimisen olohuone on tuonut erilaisten oppijoiden elämään. Lisäksi tutkittiin Kuopion seudun työllisyyden kuntakokeilun työntekijöiden kokemuksia Oppimisen olohuoneesta. Tavoitteena oli tuottaa tie-toa, jota Kuopion kaupunki ja Eri-laisten oppijoiden liitto voivat käyttää omassa kehittämistyössään. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Kuopion kaupungin ja Eri-laisten oppijoiden liiton kanssa.

Aineisto kerättiin kahdella sähköisellä kyselylomakkeella, jotka sisälsivät avoi-mia kysymyksiä ja monivalintakysymyksiä. Asiakkaiden kysely lähetettiin 28 asiakkaalle. Vastausprosentti oli 35,7. Työntekijöiden kysely lähetettiin 53 työn-tekijälle. Vastausprosentti oli 28,3. Kerätty aineisto ei ollut täysin vertailukel-poista, koska työntekijöiden ja asiakkaiden vastausvaihtoehdot eivät olleet kes-kenään identtiset.

Suurin osa asiakkaista ohjautui Oppimisen olohuoneeseen nuorisopalveluiden ja omavalmentajan tai tukihenkilön kautta. Asiakkaat olivat kuulleet palvelusta myös netistä, TE-toimistosta tai sosiaalityöntekijältä. Työntekijöistä lähes kaikki olivat ohjanneet ainakin yhden asiakkaan Oppimisen olohuoneeseen. Jos asiakkaita ei ollut ohjattu palveluun, perusteltiin tätä sillä, etteivät omat asiakkaat olleet tarvin-neet kyseistä palvelua.

Oppimisen olohuoneesta saatu tuki vaikutti pääosin myönteisesti asiakkaiden opintojen edistämiseen. Asiakkaat kertoivat jaksavansa opiskella paremmin tai paljon paremmin kuin ennen tukea. Asiakkaiden itseluottamus oli kasvanut Oppi-misen olohuoneessa käymisen myötä. Työntekijät arvioivat tuen merkitystä varo-vaisemmin kuin asiakkaat. Heillä oli eniten "ei muutosta/en osaa sanoa" -vas-tauksia. Poikkeuksena oli asiakkaan motivaation kasvu.

Asiakkaat kertoivat palvelun olevan henkilökohtaista ja joustavaa. Työntekijät ko-rostivat yhteistyön sujuvuutta ja nopeutta. Palvelun todettiin olevan tärkeä osa työllisyyspalvelun toimintaa. Asiakkaat ja työntekijät toivoivat jatkoa ja enemmän resursseja toiminnalle.

Asiasanat: erilaiset oppijat, kyselytutkimus, oppimisvaikeudet

ABSTRACT

Ella Ohtonen, Anniina Sallinen

Experiences with the support service Oppimisen olohuone

34 pages, and 3 appendices

Autumn, 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of social work

The purpose of the thesis was to find out what kind of experiences the clients had on the services provided by the pilot project Oppimisen olohuone in Kuopio. The aim was also to examine what kind of support the service brought to the lives of diverse learners. The experiences the employees of the Kuopio region employment municipal experiment had about the project were also studied. The aim was to produce information that the City of Kuopio and the Finnish Association of Diverse Learners can use in their own development work. The thesis was implemented in cooperation with the City of Kuopio and the Finnish Association of Diverse Learners.

The data was collected through two different online forms that included both open questions and multiple-choice questions. The client's form was sent to 28 clients. The response rate was 35,7 %. The worker's form was sent to 53 workers of Kuopio area employment services. The response rate was 28,3 %. The collected data could not be properly compared due to the response options for the clients and workers not being identical.

Most of the clients found the support service through youth services or their support person or coach. Some had also heard about it from the internet, employment office or a social worker. Almost all the workers had guided at least one client to the service. If the worker had not guided any clients to the service, it was because the worker had not had clients who needed the kind of support.

The support received from the pilot project service had a mainly positive effect on the clients' studies. The clients said they were able to study better or a lot better than before the support service and their self-esteem had grown in Oppimisen olohuone. Workers assessed more cautiously the significance of the support. They had the most "I don't know/no change" answers than the clients. The exception was an increase in the motivation of the client.

As results, clients stated that the service was personal and flexible. Workers mentioned that co-operation with Oppimisen olohuone was easy, fast and an important part of the employment services. Clients and workers hoped for more resources and employees and that service could continue.

Keywords: Learners with special needs, Learning difficulties, Questionnaire

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ERILAINEN OPPIJUUS JA SEN TUKEMINEN.....	6
2.1 Erilaisen oppijuuden määritelmä	6
2.2 Lukihäiriön ja laskemiskyvyn häiriön vaikutukset oppimiseen	7
2.3 Autismikirjon ja ADHD:n vaikutukset oppimiseen.....	8
2.4 Oppimisvaikeuksien vaikutukset aikuisuudessa.....	10
2.5 Tarjolla olevat tukimuodot	11
2.6 Oppimisen olohuone -palvelu.....	12
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	13
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	14
4.1 Kyselylomakkeiden laatiminen	14
4.2 Aineiston kerääminen.....	16
4.3 Aineiston analysointi	16
5 TULOKSET	19
5.1 Oppimisen olohuoneen tuki opiskeluun.....	19
5.2 Oppimisen olohuoneeseen ohjautuminen	20
5.3 Oppimisen olohuoneen saama positiivinen palaute	21
5.4 Oppimisen olohuoneen toiminnan kehittäminen	23
5.5 Tulosten tarkastelu.....	24
6 EETTISET NÄKÖKOHDAT JA TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	26
7 POHDINTA	28
LÄHTEET.....	31
LIITE 1. Asiakkaiden kysely	35
LIITE 2. Kuntakokeilun työntekijöiden kysely	40
LIITE 3. Tilannekartoituslomake.....	45

1 JOHDANTO

Aikuisten oppimisvaikeuksista on vähemmän tutkimustietoa kuin lasten (Orenstein, 2000, s. 38; Lavikainen ym., 2006, s. 403). Oppimisvaikeuksien ajatellaan keskittyvän juuri lapsuudessa koulunkäyntiin ja sen haasteisiin. Monella oppimisvaikeudet kuitenkin näkyvät myös vanhemmalla iällä vaikuttaen elämän eri osa-alueisiin kuten töihin, arjenhallintaan ja ihmissuhteisiin. Tarkkaa tilastoa aikuisten oppimisvaikeuksien yleisyydestä ei ole, koska arviot riippuvat oppimisvaikeuden määritelmästä. Tutkimista hankaloittaa lisäksi useiden oppimisvaikeuksien päällekkäisyys. (Korkeamäki, 2011, s. 129.) Kansainvälisen lukutaitotutkimuksen mukaan 15 prosentilla suomalaisista aikuisista on oppimista ja työntekoa haittaavia vaikeuksia lukutaidossa (Malin, 2006, s. 19).

Yksilön voi olla vaikea tunnistaa oppimisvaikeuksia, jos ei tiedä, miten ne ilmenevät. Monet hakevat apua ensisijaisesti esimerkiksi mielenterveysongelmiin, joiden taustalla saattaa kuitenkin olla oppimisvaikeuksia. Toisaalta avun pyytämiseen voi liittyä häpeää tai pelkoa tyhmäksi leimautumisesta, jos on aikaisemmin saanut esimerkiksi opettajalta kielteistä palautetta tai avuntarvetta ei ole otettu tosissaan. (Korkeamäki, 2010, s. 62, 84, 76.) Mitä myöhemmin oppimisvaikeudet tunnistetaan, sitä vaikeampaa myös avun saaminen on. Perusopetuslaki (L 628/1998) velvoittaa järjestämään oppilaalle tukitoimia, kun taas korkeakoulussa opiskelija on itse vastuussa avun hankkimisesta. Ongelmana on myös se, ettei tukipalveluista välttämättä tiedetä. Jos yksilö ei tiedä, mitä apua tarvitsee eikä ammattilainen tiedä palvelujen saatavuudesta, ollaan umpikujassa. (Korkeamäki, 2010, s. 77, 82, 84, 88–89, 91.)

Oppimista tukevista apuvälineistä ja tekniikoista voisi olla apua ihan jokaiselle oppijalle, ei pelkästään erilaisille oppijoille. Toisaalta erilaisten oppijoiden määrittelmä voidaan käsittää sisältämään kaikki oppijat eli ei vain ne, jotka kokevat oppimisen haasteita. Jokainen oppija on yksilö ja jokaisen oppiminen on yksilöllistä. Erilaisen oppijuuden ja erilaisten oppimisvaikeuksien esiin tuominen voi esimerkiksi työpaikalla helpottaa yksilön toimimista, ja näin ollen parantaa työpanosta ja

-motivaatiota. Samalla voidaan normalisoida erilainen oppijuus osaksi työyhteisöä. (Korkeamäki, 2010, s. 85–86, 90–91.)

Oppimisen olohuone on matalan kynnyksen palvelu aikuisille, jotka kokevat haasteita omassa opiskelussaan ja oppimisessaan, ja tarvitsevat niihin apua. Sieltä saa yksilö- tai ryhmämuotoista tukea oppimiseen. (Haapala ym., 2021.) Tärkeää on vahvistaa yksilön uskoa itseensä ja omiin kykyihinsä oppijana. Opin- näytetyömme tavoitteena on tuottaa tietoa yhteistyökumppaneillemme Erilaisten oppijoiden liitolle ja Kuopion kaupungille, jota ne voivat käyttää omassa kehittämistyössään.

Tutkimme Kuopiossa pilottihankkeena toimineen Oppimisen olohuoneen asiakkaiden kokemuksia palvelusta ja sen toimivuudesta heidän tarpeisiinsa. Keskitymme etenkin palvelun muotoon eli matalaan kynnykseen. Tutkimme palvelun toimivuutta laajemmin osana Kuopion seudun työllisyyden kuntakokeilua siellä työskentelevien työntekijöiden ja virkailijoiden näkökulmasta. Käytämme jatkossa työllisyyden kuntakokeilussa työskentelevistä työntekijöistä termiä työntekijät tai kuntakokeilun työntekijät. Työllisyyden kuntakokeilussa 1.3.2021-30.6.2023 valtion määräämät työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät siirtyvät kuntien hoidettaviksi. TE-toimisto ohjaa kuntakokeilun piiriin kuuluvat asiakkaat kunnan asiakkaiksi. (Kuopio, i.a.)

2 ERILAINEN OPPIJUUS JA SEN TUKEMINEN

2.1 Erilaisen oppijuuden määritelmä

Erilaisten oppijoiden liitto määrittelee erilaiset oppijat henkilöiksi, joilla on oppimisvaikeuksia (Erilaisten oppijoiden liitto, i.a.-a). Holopaisen (2008) mukaan oppimisvaikeus kattaa ongelmat kirjoittamisessa, lukemisessa matematiikassa ja puhutussa kielessä. Yleisin niistä on dysleksia, eli lukemisen vaikeus. Tarkkaa tilastoa oppimisvaikeuksien yleisyydestä ei kuitenkaan ole. Ahosen ja Haapasalon (1999) mukaan noin 10–15 prosentilla lapsista ja nuorista on tarvetta erityiselle oppimisen tuelle. (Korkeamäki, 2010, s. 16.) Malinin (2006, s. 19) mukaan 15 prosentilla suomalaisista aikuisista on oppimista ja työntekoa haittaavia vaikeuksia lukutaidossa. Tarkkaa lukua on siis vaikea määrittää, mutta selvää on, että kyseessä ei ole aivan pieni joukko ihmisiä. Määrän arviointia vaikeuttaa myös se, että tunnistaminen voi olla vaikeaa sekä työntekijälle että henkilölle itselleen. Tunnistamista vaikeuttavat mahdolliset päällekkäiset neurologiset häiriöt tai psyykkiset oireet. (Mikkonen ym., 2015.)

Oppimiseen vaikuttavat erilaisten oppimisen ja keskittymisen häiriöiden lisäksi esimerkiksi temperamentti (Keltikangas-Järvinen, 2006) sekä koko joukko muita asioita, kuten stressi, elämäntilanne, mielenterveyden haasteet, lääkitys ja jännittäminen (Haapala ym., 2021). Nämä määrittelevät pitkälti sen, kuinka opiskelukykyinen yksilö on eli kuinka paljon opiskelua on mahdollista edistää. Yksilö muodostaa omien kykyjen ja aiempien oppimiskokemusten perusteella käsityksen itsestään oppijana. Esimerkiksi vahva itseluottamus ja motivaatio lisäävät uskoa opinnoissa onnistumiseen. Myös toisilta saatu positiivinen palaute vahvistaa yksilön minäkuvaa oppijana. (Jägerroos, 2018, s. 151, 152–156.) Hoitamattomat oppimisvaikeudet hankaloittavat lapsen ja nuoren tulevaisuutta ja voivat johtaa muihinkin vaikeuksiin elämässä (Korkeila & Leppämäki, 2019). Jos oppimisvaikeuksiin ei puututa, henkilön riski syrjäytyä, väärinkäyttää päihteitä tai tehdä rikoksia kasvaa (Leppämäki, 2018, s. 179; Faraone, 2021, s. 800).

2.2 Lukihäiriön ja laskemiskyvyn häiriön vaikutukset oppimiseen

Dysleksia eli lukihäiriö ilmenee eri kielissä eri tavoilla. Suomenkielisen henkilön dysleksia ilmenee tyypillisesti epäsujuvana ja epätarkkana lukemisena, luetunymmärtämisen ongelmina ja puutteina oikeinkirjoituksessa. Arviolta 3–10 prosentilla alakouluikäisistä esiintyy lukihäiriötä, väestötasolla 2–4 prosentilla. Dysleksia on perinnöllinen. (Kumpulainen ym., 2016, s. 209–210.) Shaywitzin (2003, s. 6) mukaan joka viidennellä lapsella on dysleksia eli noin 20 prosentilla väestöstä, mikä eroaa määrällisesti Kumpulaisen arviosta. Lukihäiriö vaikuttaa negatiivisesti lapsen itsetuntoon koulussa ja aiheuttaa kouluun liittyvää ahdistusta (Novita, 2016, s. 286). Lukihäiriö ei kuitenkaan aina tarkoita heikkoa lukutaitoa aikuisuudessa: joillakin lukihäiriöisillä aikuisilla on parempi lukutaito kuin verrattuna joihinkin lukihäiriöttömiin (Singleton & Horne, 2009, s. 137).

Lukihäiriössä lukemisen apuvälineenä voidaan käyttää esimerkiksi äänikirjoja, jolloin oppiminen tapahtuu kuuleman perusteella. Myös muiden aistien hyödyntäminen lukemisen tukena voi auttaa oppimista. Oikeinkirjoitusta voidaan helpottaa tietokoneen oikolukuohjelmalla, joka korjaa virheet automaattisesti tai alleviivaa ne huomiota herättävillä väreillä. Tietokoneella tekstin kokoa ja riviväliä on myös mahdollista suurentaa, mikä selkeyttää lukemista. Lisäksi tehtävien ohjeistus selkokielellä auttaa löytämään oleellimmän tiedon kirjallisissa oppimistehtävissä. (Hämäläinen ym., 2007, s. 86–99.)

Dyskalkulia tarkoittaa laskemiskyvyn häiriötä, jota ei voi selittää muun muassa henkilön älykkyydellä tai näköaistin ongelmilla. Se vaikeuttaa peruslaskutaitojen oppimista ja hallitsemista. Arviolta 5–7 prosentilla lapsista on laskemiskyvyn häiriö, ja se on dysleksian tapaan perinnöllinen. Vaikka matematiikan oppimisvaikeudet vaikuttavat huomattavasti koulunkäyntiin ja jatkokoulutukseen, niihin ei kiinnitetä yhtä paljon huomiota kuin lukihäiriöön. (Kumpulainen ym., 2016, s. 211–213.) Laskemiskyvyn häiriössä selkokieli auttaa hahmottamaan etenkin sanallisten matematiikan tehtävien sisältöä. Ei-sanallisten laskutehtävien tukena toimivat käytännön esimerkit ja tilanteet. (Jägerroos, 2018, s. 152–156.)

2.3 Autismikirjon ja ADHD:n vaikutukset oppimiseen

Autismikirjon häiriöt ovat neuropsykiatrisia häiriöitä. Yleisin autismikirjon häiriö on Aspergerin oireyhtymä. Autismikirjon keskeiset oireet ilmenevät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kommunikaatiossa ja tiettyinä mielenkiinnonkohteina tai kaavamaisena käyttäytymisenä. Ihmisen voi olla vaikea reagoida toisen tunteisiin tai pitää yllä vastavuoroista keskustelua. Keskustelusta ei välttämättä jää mieleen oleellisin asia vaan yksittäiset sanat, mikä vaikeuttaa esimerkiksi erilaisten laajojen oppimiskokonaisuuksien hahmottamista. Ympäristöstä tulevat keskeytykset voivat vaikuttaa toiminnan suorittamiseen, niin että keskittyminen siirtyy asiasta toiseen eikä ensimmäistä saada valmiiksi. Autismikirjon häiriöstä kärsivällä voi olla myös aistien yli- tai aliherkkyyksiä, jolloin esimerkiksi liika melu tai kirkkaat valot häiritsevät keskittymistä. (Moilanen & Rintahaka, 2016, s. 218–219, 227; Leppämäki, 2018, s. 186–188.) Oppimisympäristöä voidaan muokata yksilön tarpeiden mukaan rauhallisemmaksi esimerkiksi äänieristetyillä sermeillä tai käyttämällä kuulosuojaimia. Keskittymistä voi auttaa myös pienryhmässä toimiminen, jossa on vähemmän ihmisiä ja ääniä kuin täydessä luokassa. (Jägerroos, 2018, s. 152–156.)

Aspergerin oireyhtymä saatetaan huomata ja diagnosoida vasta kouluiässä, jolloin sosiaaliset suhteet ovat keskeisiä. (Moilanen & Rintahaka, 2016, s. 218–219). Vaikeudet ihmissuhteiden muodostamisessa ja ylläpitämisessä voivat lisätä aikuisena syrjäytymisriskiä yhteiskunnasta. Autismikirjon oireet voivat heijastua esimerkiksi työelämään lyhyinä työsuhteina tai vaikeutena aloittaa työtehtäviä. Tutkimukset osoittavatkin, että yli puolet autismikirjon diagnoosin saaneista ei ole suorittanut oppivelvollisuuttaan loppuun asti ja kolme neljäsosaa on jäänyt työttömäksi. (Korkeila & Leppämäki, 2019.)

ADHD on kehityksellinen neuropsykiatrinen häiriö, jonka kolme pääoiretta ovat ylivilkkaus, tarkkaamattomuus ja impulsiivisuus (Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 243). Sen syntyyn voivat vaikuttaa geenit ja ympäristötekijät (Faraone ym. 2021, s. 794–796). Diagnoosi on helpompaa lapsena, jolloin mukana ei vielä ole sen seurannais- ja rinnakkaisoireita, kuten masentuneisuutta tai ahdistuneisuutta (Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 248; Leppämäki, 2018, s. 185–186).

Keskeisimmät oireet ilmenevät 5–7 vuoden ikäisenä, mutta osa saa diagnoosin vasta nuorena tai aikuisena (Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 244; Karlsson, 2013, s. 82). Aikuisuudessa tunnistamista vaikeuttavat opitut tavat hallita oireita tai levottomuuden ilmeneminen mielen sisällä eikä lapselle tyypillisenä levottomana käyttäytymisenä (Leppämäki, 2018, s. 173; Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 244). Tutkimusten mukaan ADHD on yleisempi nuorilla kuin aikuisilla ja miehillä kuin naisilla. Nuorista noin kuudella prosentilla on ADHD, aikuisista noin kolmella prosentilla. Yli 50-vuotiailla esiintyvyys vähenee entisestään. (Faraone ym. 2021, s. 794.) Myöhäisaikuisuuden ja vanhuuden ADHD:sta on todella vähän tutkimusta (Franke ym., 2018, s. 1073). Viime vuosikymmeninä ADHD:n diagnoosi on lisääntynyt, mutta häiriön yleisyys on kuitenkin pysynyt samana (Faraone ym., 2021, s. 794).

Aikuisuudessa ADHD ilmenee usein enemmän tarkkaamattomuutena ja impulsiivisuutena kuin ylivilkkautena (Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 243). Se näkyy arjessa ja opinnoissa myöhästelynä tai asioiden hoitamatta jättämisenä. Impulsiivisuus taas näkyy ihmissuhteiden nopeina vaihtoina ja riskinä päihteiden väärinkäytölle tai rikoksille ja onnettomuuksille. Prokrastinaatio eli aloittamisen vaikeus on yleistä, mikä lisää osaltaan riskiä palauttaa koulutehtäviä myöhässä. (Leppämäki, 2018, s. 173, 175–176, 179.) Asioiden unohtelua ja myöhästelyä voi ehkäistä laittamalla itselleen muistutuksia paperikalenteriin tai puhelimeen, jolloin ne eivät ole vain oman muistin varassa (Seppänen, 2018, s. 200). Myös ulkoinen toiminnanohjaus, kuten kaverin varmistussoitto voi toimia satunnaisten tilanteiden ratkaisuna. Pitkällä aikavälillä se ei kuitenkaan ole yksilön itseohjautuvuutta ja arjenhallintaa edistävä toimintatapa. (Leppämäki, 2018, s. 179.)

ADHD vaikuttaa lisäksi muistiin niin, että uusien asioiden oppiminen vie enemmän aikaa ja esimerkiksi päässä lasku on haastavaa (Jägerroos, 2018, s. 154; Leppämäki, 2018, s. 178). Muistia voi tukea erilaisilla muistisäännöillä aisteja tai konkreettisia asioita hyödyntämällä. Laajempien oppimiskokonaisuuksien hahmottamista voi helpottaa käsitelkartoilla visuaalisen oppimisen kautta. Toimiakseen muisti kuitenkin tarvitsee riittävästi aikaa palautua (Jägerroos, 2018, s. 154.)

2.4 Oppimisvaikeuksien vaikutukset aikuisuudessa

Tutkimusta aikuisten oppimisvaikeuksista tehdään paljon vähemmän kuin lasten (Orenstein, 2000, s. 38; Lavikainen ym., 2006, s. 403). Hoitamattomat oppimisvaikeudet hankaloittavat nuoren tulevaisuutta ja voivat johtaa monenlaisiin vaikeuksiin (Korkeila & Leppämäki, 2019). Diagnoisoimaton oppimishäiriö voi aiheuttaa aikuisella häpeää, ahdistusta ja depressiota (Orenstein, 2000, s. 39). Aina oppimishäiriöitä ei kuitenkaan havaita lapsuudessa, eivätkä ne lakkaa vaikuttamasta henkilön elämään tämän aikuistuesssa (Korkeamäki, 2010; Lavikainen 2006). Oppimisen olohuoneen asiakkaista moni ei ole koskaan saanut diagnoosia, mutta ongelmia silti selkeästi on. Siksi on tärkeää, että myös aikuisten oppimisvaikeuksia tutkitaan ja tuetaan.

Hoitamattomina oppimishäiriöt voivat aiheuttaa epäonnistumisen kokemuksia, itsetunto- tai päihdeongelmia (Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 251). Ne voivat aiheuttaa myös yhteiskunnallisia ongelmia (Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 251; Leppämäki, 2018, s. 179). Oikeilla tukitoimilla ja kuntoutuksella yhteiskuntaan sopeutuminen on kuitenkin mahdollista aivan kuten kenelle tahansa (Jägerroos, 2018, s. 150). Kannustava ilmapiiri ja vertaisten tuki auttavat oppimista (Jägerroos, 2018, s. 152–156; Seppänen, 2018, s. 202).

Oppimisvaikeudet vaikuttavat kokonaisvaltaisesti ihmisen elämään, kuten ihmissuhteisiin, koulutukseen, työhön, mielenterveyteen ja minäkuvaan. Vaikka oireet eivät aikuisena olisi niin vahvoja, lapsuuden aikainen ADHD-diagnoosi ennakoii muun muassa muita heikompaa tulotasoa, matalampaa koulutusta sekä eroon päätyneitä parisuhteita. Myös autismi voi vaikeuttaa työllistymistä merkittävästi, vaikka oireet olisivatkin lieviä. (Korkeila & Leppämäki, 2019.) Lavikaisen ym. (2006, s. 406–407) tutkimuksen mukaan koulunkäynti- ja oppimisvaikeudet ovat aikuisiällä yhteydessä yksinasumiseen, yksinhuoltajuuteen ja monen hengen yhteisasunnossa elämiseen. Oppimisvaikeuksien kokeminen vaikuttaa myös negatiivisesti koettuun terveyteen aikuisuudessa: yli kaksi kolmasosaa niistä, jotka eivät olleet kokeneet ongelmia koulussa, kokivat terveytensä hyväksi, mutta vaikeuksia kokeneista alle puolet kokivat terveytensä hyväksi.

Toisaalta työelämään siirtyminen voi olla positiivinen kokemus. Työelämän alkaminen koulun jälkeen voi olla helpotus, jos koulu on ollut vaikeaa. Henkilö voi valita itselleen sopivan ammatin, jossa pääsee hyödyntämään omia vahvuuksiinsa. Apuvälineitä voi myös olla helpompaa käyttää töissä kuin koulussa. Koulutautuminen voi aikuisena olla helpompaa, koska aikuisopetus on monipuolisempaa ja iän karttuessa yksilön rohkeus pyytää apua on parantunut. Toisaalta aiemmat ikävät kokemukset voivat tehdä avun pyytämisestä vaikeaa. (Korkeamäki, 2010, s. 80–82.)

Monet erilaiset oppijat kehittävät itselleen oppimisstrategioita ja käyttävät apuvälineitä. Oppimisstrategioita voivat olla muun muassa ääneen lukeminen, kirjojen lukeminen vain osittain vauhdin nopeuttamiseksi, sähköisen luettavan fontin muuttaminen, erityisjärjestelyt esihenkilön kanssa, koulukirjojen kirjoittaminen uudelleen tai tarinan muuttaminen puhekielelle omassa päässä ja muistilaput. (Korkeamäki, 2010, s. 49–50, 55.) Apuvälineitä voivat olla esimerkiksi elektroniset apuvälineet, kuten lukuohjelmat tai ohjelmat, joilla tekstin ulkoasua voidaan muokata. Muistin tukena voi käyttää kännykän muistutuksia, kalenteria ja muistilappuja. Lukemista voivat helpottaa värikalvot tai -viivoittimet. (Hämäläinen ym., 2007, s. 87, 93.)

2.5 Tarjolla olevat tukimuodot

Apua oppimishäiriön tunnistamiseen voi saada eri tahoilta riippuen henkilön elämäntilanteesta. Koululaiselle tai opiskelijalle helpointa on hakea apua omasta oppilaitoksesta, jos siellä on erityisopettaja. (Kuntoutussäätiö, 2021.) Oppilaitosten tarjoamat tukipalvelut riippuvat oppilaitoksesta ja kouluasteesta. Lukiolain (L 714/2018) mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten tai oppimisvaikeuksien takia vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada yksilöllistä oppimisen tukea tai erityisopetusta. Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 531/2017 64. §) säädetään ammattikoululaiselle oikeus erityiseen tukeen, jos hänellä on oppimisvaikeuksien tai muun syyn takia tarve pitkäaikaiselle tai säännölliselle tuelle ammatitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Ammattikoulut tarjoavat myös opintoihin valmistavia opintoja (L 531/2017 7. §.) Yliopisto- ja

korkeakoululajeissa ei erikseen mainita velvollisuutta erityisestä tuesta. Tämä ei kuitenkaan estä niitä halutessaan tarjoamasta tukipalveluja opiskelijoilleen.

Työssäkäyvä voi saada oppimisvaikeuden tunnistamiseen apua työterveyshuollosta (Erilaisten oppijoiden liitto i.a. -a; Kuntoutussäätiö, 2021). Apua voi saada myös omasta terveyskeskuksesta tai yksityisestä terveydenhuollosta. Erilainen oppija voi saada neuropsykiatrista kuntoutusta Kelan kautta, jos työtä tai opiskelua vaikeuttaa kehityksellisiin häiriöihin liittyvä luki- tai hahmotushäiriö, tarkkaavaisuushäiriö tai monimuotoiset kehitykselliset häiriöt (Kela i.a. -a). Jos henkilö tarvitsee apuvälineitä, niitä voi saada lainaan julkiselta sektorilta. Esimerkiksi Celia-äänikirjapalvelu on käytettävissä niille, joille lukeminen on vaikeaa (Celia. i.a).

Kolmannen sektorin toimijat tarjoavat matalan kynnyksen palveluita. Matalan kynnyksen apua voi saada esimerkiksi Erilaisten oppijoiden liiton jäsenyhdistyksiltä. Järjestöt voivat tarjota muun muassa lukiseuloja, vertaisryhmiä, kursseja, erityisopettajan palveluja, neuvontaa ja tukea myös läheisille (HERO i.a). Lukiseulassa kartoitetaan lukihäiriön mahdollisuutta ryhmässä. Se on suppeampi versio lukitestistä, joka on virallinen testi oppimisvaikeuksien kartoitukseen (EO-liitto i.a.-a). EO-liitto ylläpitää myös oppimisen apuvälinekeskusta ja kouluttaa kokemusasiantuntijoita (EO-liitto, i.a.-b; EO-liitto, i.a.-c).

2.6 Oppimisen olohuone -palvelu

Oppimisen olohuone on Erilaisten oppijoiden liiton kehittämä ohjaus- ja oppimisympäristö, jossa tarjotaan tukea aikuisille erilaisille oppijoille oppimisessa, perustaidoissa ja itseluottamuksen kasvattamisessa (Haapala ym., 2019, s. 6). Oppimisen olohuone kehitettiin, koska Erilaisten oppijoiden liitossa huomattiin, etteivät aikuiset erilaiset oppijat saa riittävästi tukea. Oppimisen olohuoneen asiakkaille ei välttämättä ole diagnoosia oppimisvaikeuteen, mutta kuitenkin tarve avulle. (Haapala ym., 2021.)

Toiminnan periaatteita ovat matala kynnyks, yksilöllisyys ja hyvät oppimiskokemukset. Käytännössä Oppimisen olohuoneen ohjaus- ja oppimisympäristö tukee matematiikan, lukemisen ja kirjoittamisen sekä digitaitojen harjoittelussa. Se kehitettiin Taitotuunaajat-hankkeessa vuosina 2016–2019. Tarkoituksena on auttaa erityisesti niitä aikuisia, joiden itsetunto oman oppimisen suhteen on huono. Toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, eikä vaadi lausuntoja, diagnooseja tai ohjaavaa tahoja. Takaisin voi tulla, vaikka yhteistyö olisikin katkennut aiemmin. (Haapala ym., 2019, s. 6, 8, 10–12.)

Oppimisen olohuoneessa oppiminen ymmärretään sosiokonstruktivisesta näkökulmasta, eli oppimisessa korostuu aktiivisuuden lisäksi vuorovaikutus sekä oppijan aiemmat kokemukset, tieto ja ajattelu. Asiakkaan aiempaa tietoa ja elämäkokemuksia pyritään hyödyntämään. Asiakkaan henkilökohtaiset tavat oppia ja hahmottaa otetaan huomioon ja uusi tieto liitetään aiemmin opittuun. Tarkoituksena on tarjota aikuiselle turvallinen paikka, jossa opetella oppimistaitoja ja käsitellä oppimisvaikeuksia ja niiden vaikutuksia elämän eri osa-alueilla. (Haapala ym., 2019, s. 9, 12.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Oppimisen olohuoneen vaikutusta asiakkaisiin on tutkittu aiemmin Taitotuunaajat ESR-hankkeessa vuosina 2016–2019 ja Elinikäisen oppimisen keskus ESR-hankkeessa. Niissä havaittiin, että asiakkaiden perustaidot kehittyivät, he aktivoituivat, heidän itsetuntemuksensa ja -luottamuksensa lisääntyivät ja he saivat uusia konkreettisia keinoja ja toimintatapoja opiskeluun. (Haapala ym., 2021.) Oppimisen olohuoneen vaikutuksia juuri Kuopiossa ei kuitenkaan ole vielä kartoitettu. Tieto hankkeen onnistumisesta on tärkeää Kuopion kaupungille, jotta se voi paremmin tehdä päätöksen siitä, kannattaako toimintaa jatkaa Kuopiossa. EO-liitto voi käyttää saatua tietoa Oppimisen olohuoneen kehittämiseen.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia Oppimisen olohuoneen asiakkailla on Oppimisen olohuoneesta. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, mitä apua Oppimisen olohuone on tuonut asiakkaiden elämään ja mitä kautta asiakkaat tulevat avun piiriin. Lisäksi tutkimme Kuopion seudun työllisyyden kuntakokeilun työntekijöiden kokemuksia Oppimisen olohuoneesta erilaisille oppijoille suunnattuna tukipalveluna ja osana palvelujärjestelmää. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jota Kuopion kaupunki ja EO-liitto voivat käyttää omassa kehittämistyössään.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mitä apua Oppimisen olohuoneesta on ollut sen asiakkaille?
2. Miten asiakkaat tulevat Oppimisen olohuone –palvelun avun piiriin?
3. Miten asiakkaat haluaisivat kehittää Oppimisen olohuonetta?
4. Millaisia kokemuksia ja kehittämistarpeita asiakkaita palveluun ohjaavilla työntekijöillä on Oppimisen olohuoneesta?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Kyselylomakkeiden laatiminen

Teimme survey-tutkimuksen, jossa tietoa kerätään strukturoidussa muodossa. Sen etuna on, että asiat kysytään kaikilta vastaajilta samalla tavalla, mutta haittapuolena voi olla kato eli vastaamattomuus (Hirsjärvi, 2010, s. 194, 196). Keräsimme aineiston kahdella kyselylomakkeella: yksi Oppimisen olohuoneen asiakkaille ja toinen kuntakokeilun työntekijöille (Liite 1 & liite 2). Suunnittelimme ensin kyselyn vain asiakkaille, mutta mahdollista katoa paikatuksemme teetimme

kyselyn myös kuntakokeilun työntekijöille. Kyselyt sisälsivät avoimia kysymyksiä eli laadullista aineistoa ja monivalintoja eli määrällistä aineistoa. Pääpaino oli määrällisessä aineistossa. Teimme kyselylomakkeet EO-liiton pyynnöstä Google Forms -palveluun.

Käytimme asiakkaiden kyselylomakkeen runkona EO-liiton tekemää tilannekartoituslomaketta, jonka asiakas täyttää Oppimisen olohuoneessa käynnin lähtö-, keski- ja loppuvaiheessa (Liite 3). Asiakkailta kysyttiin esimerkiksi, onko heidän motivaationsa Oppimisen olohuoneessa: 1=huonontunut paljon, 2=huonontunut, 3=ei muutosta/en osaa sanoa, 4=parantunut vai 5=parantunut paljon. Keskeisenä teemana asiakaskyselyssä oli oppiminen ja opiskelu. Asiakkailta kysyttiin, miten he uskovat opinnoissa tai töissä onnistumiseensa, ja kuinka paljon he ovat oppineet käyttämään erilaisia oppimistekniikoita ja oppimisen apuvälineitä Oppimisen olohuoneessa käymisen aikana. Avoimet kysymykset liittyivät Oppimisen olohuoneen kehittämiskohteisiin ja toimiviin asioihin. Lisäksi asiakkailta kysyttiin mistä he olivat kuulleet Oppimisen olohuoneesta. (Liite 1.)

Työntekijöiden Oppimisen olohuoneen arviointikyselyssä kysyttiin ensin, kuinka monta asiakasta työntekijä oli ohjannut Oppimisen olohuoneeseen. Jos ei ollut ohjannut yhtään asiakasta, kysyttiin perustelua sille, ja kysyttiin myös, onko Oppimisen olohuoneen palvelusta saatu riittävästi tietoa. Monivalinnat sisälsivät samoja asioita kuin asiakkailla, mutta työntekijän näkökulmasta. Esimerkiksi kysyttiin, ovatko asiakkaan voimavarat edistää opintoja kasvaneet 1=ei lainkaan, 2=vähän, 3=ei muutosta/en osaa sanoa, 4=melko paljon vai 5=paljon. Keskeisenä teemana oli Oppimisen olohuoneen arviointi palveluna. Työntekijöiltä kysyttiin esimerkiksi, mitkä olivat Oppimisen olohuoneessa käymisen tärkeimpiä tuloksia asiakkailla ja miten yhteistyö organisaatioiden välillä oli toiminut. Avoimet kysymykset olivat samat kuin asiakkailla eli mitä hyvää ja mitä kehitettävää Oppimisen olohuoneessa oli. (Liite 2.)

4.2 Aineiston kerääminen

Asiakkaiden kysely lähetettiin 28 Oppimisen olohuoneen asiakkaalle ja työntekijöiden kysely 53 työntekijälle. Asiakkaista kymmenen vastasi, joten vastausprosentti oli 35,7. Työntekijöistä vastasi 15 eli vastausprosentti oli 28,3. Yhteensä vastauksia tuli 25. Avoimissa vastauksissa asiakkailla oli yhteensä 304 sanaa ja työntekijöillä 217 sanaa. Asiakaskyselyn vastaajista miehiä oli hieman enemmän kuin naisia. Vastanneista asiakkaista puolet oli 16–29-vuotiaita ja puolet 30–50-vuotiaita. Vähän yli puolet asiakkaista opiskeli tai oli hakemassa opiskelemaan. Loput vastanneet asiakkaat kertoivat olevansa työttömiä, eläkkeellä tai kuntoutuksessa. Taustatietoja kysyttiin vain asiakkailta EO-liiton toiveesta. Työntekijöiltä ei siis kysytty taustatietoja.

Aineiston kerääminen tapahtui aikavälillä 16.11.-17.12.2021. Alun perin ajan piti olla lyhyempi, mutta pidensimme sitä vähäisten vastausten takia. Kyselyt lähetti yhteyshenkilömme EO-liitosta, joka on töissä Oppimisen olohuoneessa. Lähetimme lisäksi muistutusviestin kyselyyn vastaamisesta yhteyshenkilömme kautta 13.12.2021. Hirsjärven ym. (2010, s. 196) mukaan tutun organisaation lähettämä kysely ja muistutusviestin lähettäminen voi nostaa vastausprosenttia. Koska EO-liiton työntekijä hoiti kyselyiden lähettämisen, emme saaneet tietoomme asiakkaiden tai työntekijöiden henkilöllisyystietoja. Varmistimme vastausten anonymiteetin lähettämällä testikyselyn muutamalle opiskelijakaverille ennen virallisten vastausten analysointia. Kyselyiden lopussa kysyimme, saako vastausta käyttää tutkimuksessa. Poistimme ne vastaukset aineistosta, joiden käyttöön emme saaneet lupaa.

4.3 Aineiston analysointi

Käsittelimme määrällisen ja laadullisen aineiston erikseen. Määrällisen aineiston saatuamme kävimme vastaukset läpi ensin yleisesti silmäillen. Hyödynsimme tässä Google Formsin automaattisesti tekemää tiivistelmää kaikista vastauksista. Se kokosi kysymykset ja niiden vastaukset pylväsdiagrammeiksi ja ympyrädiagrammeiksi prosenttiluvuilla. Aineiston pienen koon takia emme kuitenkaan käytä

tuloksissa prosenttilukuja. Kävimme asiakkaiden ja työntekijöiden vastaukset yksitellen läpi ja laitoimme ne frekvenssitaulukoihin. Tämän jälkeen vertailimme asiakkaiden ja työntekijöiden vastauksia keskenään samojen aihealueiden osalta. Vertailua hankaloitti se, että olimme muotoilleet asiakkaiden ja työntekijöiden vastausvaihtoehdot eri tavalla. Sen jälkeen kuvailimme vastauksia sanallisesti.

Käytimme laadullisen aineiston analyysimenetelmänä luokittelua. Luokittelu on yksinkertaisin tapa järjestää aineisto (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 105). Laadullisen aineiston käsittelyn aloitimme lukemalla asiakkaiden ja työntekijöiden vastaukset yksitellen läpi. Sen jälkeen siirsimme asiakkaiden avoimet vastaukset yhteen tiedostoon ja työntekijöiden toiseen tarkempaa analysointia varten. Poisimme tyhjiksi jätetyt vastaukset. Luokittelimme vastaukset kysymys kerrallaan. Työntekijöiden kyselyssä kohta 5.2 sisälsi kaksi kysymystä: ”Mitä olisi voitu tehdä eri tavalla?” ja ”Mikä oli hyvää?” (Liite 2). Jaoimme nämä kysymykset ja niiden vastaukset erikseen toisistaan helpottaaksemme luokittelua. Aloitimme alkupe- räisten vastausten pelkistämällä eli yksinkertaistamisella kuitenkin muuttamatta niiden sisältöä. Korjasimme mahdolliset kirjoitusvirheet ja muokkasimme sana- järjestystä selkeämmäksi. Haasteena luokittelussa oli epäselvät ja monitulkintai- set vastaukset, joita emme voineet tarkentaa vastaajilta jälkikäteen. Pelkistetyistä ilmauksista tiivistimme keskeiset sisällöt ja muodostimme niistä alaluokkia. Tä- män jälkeen etsimme eri alaluokkia yhdistäviä teemoja. Näistä teemoista muo- dostui yläluokkia. Pääluokat muodostimme yläluokkia yhdistävistä teemoista. Taulukossa 1 on esimerkki asiakkaiden vastausten luokittelusta kysymykseen: ”Mitä Oppimisen olohuoneessa olisi voitu tehdä eri tavalla?” (Taulukko 1).

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Nykyiset tilat ovat liian meluisat ja hälyisät. Tarvittaisiin rauhallisempi ja paremmin äänieristetty tila opetustilanteita ja henkilökohtaisia keskusteluja varten.	Tilojen aistisaavutettavuus	Tilat	Fyysiset puitteet
	Tilojen yksityisyys		
Lisää taloudellisia resursseja (lisää tietokoneita, toinen työntekijä, isommat tilat tulevaisuudessa).	Isommat tilat	Taloudelliset resurssit	
	Lisää taloudellisia resursseja		
Ohjaajien olisi hyvä käyttää työaikaansa myös lobbaamiseen, jotta toiminta jatkuisi myös tulevaisuudessa.	Toiminnan turvaaminen ja laajentaminen	Toiminta	
Liiallinen kannustaminen tuntuu loukkaavalta ja syö motivaatiota todella tilanteissa, joissa itse tietää, ettei ole tehnyt niin paljon kuin pystyisi.	Toiminnan turvaaminen ja laajentaminen		
Säännöllisemmät aikataulut, ohjelmat	Toimintatavat		
Kehittää minua oppimaan monia uusia asioita tulevaisuuden kannalta (työ, kieli)	Säännöllisyyttä toimintaan	Enemmän tukea	Henkiset puitteet
Enemmän tukea kielten oppimiseen			
Olisi kiva, jos sote- ja kasvatusalojen opiskelijat ja näille aloille aikovat voisivat tehdä opiskeluprojekteja ja -harjoitteluita OO:ssa. Ehkä myös työkokeilumahdollisuuksia erilaisille oppijoille.	Enemmän tukea työelämään siirtymiseen		
Toinen ohjaaja mahdollistaisi samanaikaisen tuen verkossa ja paikan päällä.	Lisää etätukea		
Enemmän apua lomakkeiden täyttämiseen.	Lisää tukea käytännön asioissa		

Taulukko 1. Asiakkaiden kehittämissuhteita Oppimisen olohuoneesta. Esimerkki laadullisen aineiston luokittelusta.

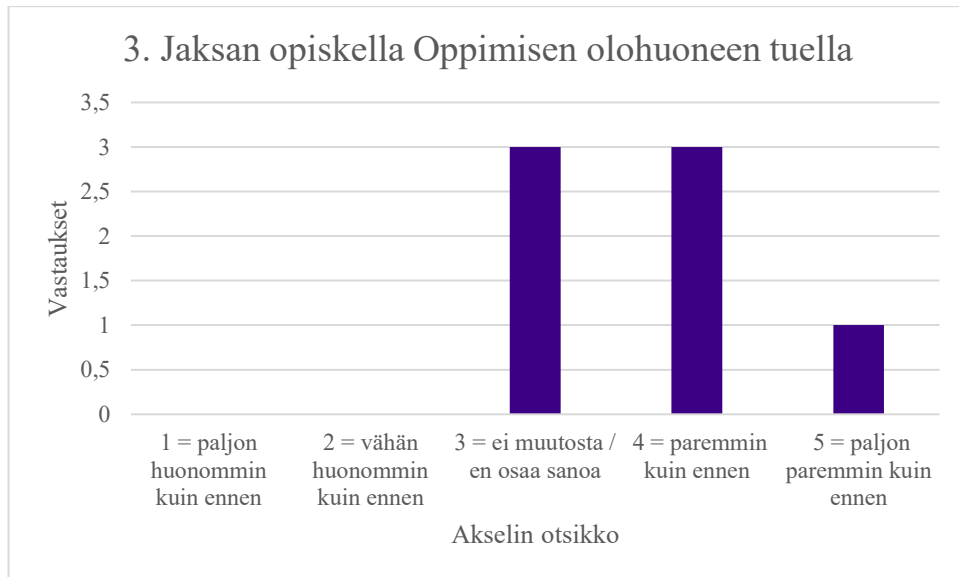
5 TULOKSET

5.1 Oppimisen olohuoneen tuki opiskeluun

Oppimisen olohuoneesta saatu tuki vaikutti myönteisesti kyselyyn vastanneiden asiakkaiden opintojen edistämiseen. Lähes kaikki kyselyyn vastanneista asiakkaista vastasi itseluottamuksensa ja motivaationsa lisääntyneen paljon tai todella paljon Oppimisen olohuoneen asiakkaana ollessaan. Vain hyvin pieni osa asiakkaista kertoi tilanteensa huonontuneen.

Vähän yli puolet vastanneista kertoi jaksavansa opiskella paremmin tai paljon paremmin Oppimisen olohuoneen tuella (Kaavio 1). He kertoivat uskovansa opinnoissa onnistumiseensa paremmin kuin ennen. Vastaajista noin puolet kertoi opintojensa edistyneen paljon tai todella paljon. Samoin noin puolet oli oppinut käyttämään erilaisia oppimistekniikoita hyvin tai erittäin hyvin. He olivat myös oppineet käyttämään oppimisen apuvälineitä paljon tai melko paljon.

Kyselyyn vastanneet työntekijät arvioivat samoja asioita varovaisemmin kuin kyselyyn vastanneet Oppimisen olohuoneen asiakkaat. Työntekijöiden vastauksissa oli joka kysymyksen kohdalla eniten vastauksia vaihtoehdossa ”ei muutosta/en osaa sanoa”. Ne vastaajat, jotka olivat vastanneet jonkun muun vaihtoehdon kuin ”ei muutosta/en osaa sanoa” vastasivat asiakkaiden voimavarojen opiskelujen edistämiseen sekä itseluottamuksen ja motivaation kasvaneen vähän tai melko paljon (Kaavio 2). Työntekijät arvioivat asiakkaiden opintojen edistyneen vähän tai melko paljon Oppimisen olohuoneen tuen seurauksena. He myös arvioivat asiakkaiden uskon työssä tai opinnoissa pärjäämiseen kasvaneen vähän tai melko paljon. Työntekijät vastasivat asiakkaiden tiedon erilaisten oppimisstrategioiden, -tekniikoiden ja oppimisen apuvälineiden käytöstä lisääntyneen melko paljon.

Kaavio 1. Oppimisen olohuoneen asiakkaiden vastaukset opiskeluvoimavaroista

Kaavio 2. Kuntakokeilun työntekijöiden vastaukset asiakkaiden voimavaroista

5.2 Oppimisen olohuoneeseen ohjautuminen

Kyselyyn vastanneet asiakkaat kertoivat kuulleensa Oppimisen olohuoneesta omavalmentajalta, tukihenkilöltä, Ohjaamosta, Oppimisen olohuone -verkostosta, etsivältä nuorisotyöntekijältä, aikuissosiaalityöntekijältä, TE-toimistosta tai netistä. Melkein kaikki vastanneet työntekijät olivat ohjanneet Oppimisen olohuoneeseen vähintään yhden asiakkaan. Yli puolet työntekijöistä oli ohjannut 1 tai 2

asiakasta ja alle puolet vähintään 3 asiakasta. Jos työntekijä ei ollut ohjannut yhtään asiakasta Oppimisen olohuoneeseen, hän perusteli vastaustaan sillä, ettei ollut tavannut palvelua tarvitsevia asiakkaita. Kukaan työntekijöistä ei vastannut kertovansa kaikille asiakkailleen Oppimisen olohuoneesta.

Työntekijät ohjasivat asiakkaita Oppimisen olohuoneeseen asiakkaan tuotua esille omat oppimisvaikeutensa tai työntekijän huomattua itse merkkejä asiakkaan mahdollisista oppimisen haasteista. Osa kertoi ohjaamisen syyksi myös asiakkaan useasti keskeytyneen koulutuksen tai tarpeen lisätuelle pääsykokeisiin valmistautumisessa.

5.3 Oppimisen olohuoneen saama positiivinen palaute

Kyselyyn vastanneet asiakkaat toivat esille ilmapiiriin ja yksilöllisyyteen liittyviä tekijöitä arvioidessaan Oppimisen olohuoneen toimintaa. Niitä olivat esimerkiksi henkilökohtainen palvelu, joustavuus ja ilmapiiri. Ilmapiiriä kuvailtiin kannustavaksi, rennoksi ja avoimeksi erilaisille oppijoille. Joustavuus näkyi esimerkiksi siinä, että asioita voitiin käydä läpi lyhyelläkin varoitusajalla. Henkilökohtainen palvelu oli esimerkiksi strategioiden oppimista ja työelämään siirtymisen tukemista. Saatua tukea kuvailtiin hyvin käytännönläheiseksi. Asiakkaat totesivat Oppimisen olohuoneen palvelun olevan matalan kynnyksen palvelu: ”sinne voi tulla matalalla kynnyksellä. Rento ja myönteinen ilmapiiri erilaisille oppijoille”. Oppimisen olohuoneen sijaintia kuvailtiin myös näin: ”--varsin viihtyisä tila hyvällä paikalla--.”

Oppimisen olohuoneen toiminnan tärkeimpinä tuloksina työntekijät pitivät asiakkaan lisääntyntä itseluottamusta ja asiakkaan lisääntyntä uskoa opinnoissa pärjäämiseen (Kaavio 3). Tämä siitäkin huolimatta, että suurin osa työntekijöistä vastasi ”ei muutosta/en osaa sanoa”, kun kysyttiin asiakkaiden itseluottamuksen kasvamisesta (Kaavio 4). Työntekijät pitivät myös asiakkaan oppimia uusia oppimisen apuvälineitä, oppimisstrategioita ja -tekniikoita tärkeänä osana toimintaa. Työnhaun tai opintojen edistyminen nostettiin myös merkittäväksi Oppimisen olohuoneen tuen tulokseksi. Osa työntekijöistä nosti esiin motivaation ja

voimavarojen lisääntymisen opiskeluihin. Yksi vastaajista mainitsi erikseen asiakkaan mahdollisuuden tehdä itsenäisesti valintoja omasta tulevaisuudestaan työntekijältä saadun tiedon perusteella: ”Asiakas pystyi punnitsemaan eri vaihtoehtoja omalla kohdallaan, eikä vain lähtenyt menemään muiden osoittamaa tietä.”

Kaavio 3. Oppimisen olohuoneen tärkeimmät tulokset kuntakokeilun työntekijöiden mielestä

Kaavio 4. Kuntakokeilun työntekijöiden käsitys asiakkaiden itseluottamuksen kasvusta Oppimisen olohuoneessa

Kyselyyn vastanneet työntekijät arvioivat Oppimisen olohuoneen palvelun olevan melko tai erittäin tärkeä osa kaupungin työllisyyspalveluiden toimintaa. Heidän mukaansa yhteistyö Oppimisen olohuoneen työntekijöiden kanssa on sujunut suurimman osan mielestä hyvin tai erittäin hyvin. Yhteistyötä kuvailtiin mm. nopeaksi, sujuvaksi ja hyväksi.

Työntekijät mainitsivat Oppimisen olohuoneen asiantuntemuksen, käytännölläheisyyden sekä asiakaslähtöisyyden ja saavutettavuuden Oppimisen olohuoneen hyväksi puoliksi. Yksi työntekijä kertoi, että Oppimisen olohuoneen ohjaaja osasi sanoittaa asioita asiakkaalle paremmin kuin hänen organisaationsa työntekijät. Oppimisen olohuonetta kuvailtiin myös helposti lähestyttäväksi ja sen saavutettavuutta kuvailtiin hyväksi, samoin viikoittaista saatavuutta. Asiakas voi vastaajan mukaan mennä Oppimisen olohuoneeseen oma-aloitteisesti ja työntekijän on helppo vinkata palvelusta asiakkaalle. Yksi työntekijä kuvaili Oppimisen olohuonetta näin: ”Helppo vinkata avoimesta olohuoneesta, jonne asiakas voi oma-aloitteisesti tulla, samoin palvelun asiakaslähtöisyys on hyvää.” Yksi työntekijöistä kuvaili Oppimisen olohuonetta yhdeksi ensimmäisistä paikoista, joissa maahanmuuttajien oppimisvaikeuksiin on puututtu sen sijaan, että jäätäisiin kielimuurin taakse piiloon.

5.4 Oppimisen olohuoneen toiminnan kehittäminen

Oppimisen olohuoneen toiminnan kehittämissuhteissa asiakkaat nostivat esille toisaalta toimintaympäristöön liittyviä toiveita ja toisaalta toiminnan laatuun liittyviä toiveita. Oppimisen olohuoneen tiloja kuvailtiin meluisiksi ja hälyisiksi. Äänieristettyjä tiloja kaivattiin opetustilanteita ja henkilökohtaisia keskusteluja varten. Yksi vastaajista toivoi toiminnan laajenevan ja siten tarvitsevan isommat tilat tulevaisuudessa.

Myös taloudellisten resurssien niukkuus nousi esiin asiakkaiden vastauksissa. Oppimisen olohuoneeseen toivottiin lisää tietokoneita ja toista työntekijää, joka mahdollistaisi esimerkiksi etäohjauksen samaan aikaan, kun toinen ohjaaja ohjaa paikan päällä. Toiminnan laatuun liittyvissä toiveissa toimintaan kaivattiin lisää

säännöllisyyttä. Yksi vastaajista toivoi, että ohjaajat voisivat käyttää työaikaansa toiminnan jatkumisen turvaamiseen. Vastaajat toivoivat enemmän tukea työelämään siirtymiseen, kielen oppimiseen ja lomakkeiden täyttämiseen. Vaikka monet asiakkaat toivat vastauksissaan Oppimisen olohuoneen kannustavan ilmapiirin hyvänä asiana, sitä myös kritisoitiin: ”Koen liiallisen kannustamisen ja tyhjästä kehumisen tosi inhottavaksi.”

Myös työntekijät nostivat kehittämissuhteissaan esille niukat toiminnan resurssit. He toivoivat palvelun jatkumista. Kyselyyn vastanneiden työntekijöiden ja Oppimisen olohuoneen työntekijöiden välinen yhteistyö sai paljon kiitosta, mutta myös yhteistyön suunnitelmallisuuden kehittämistä toivottiin. Työntekijöiden mielestä palveluun ohjaamista tulisi lisätä ja jos mahdollista hyödyntää Oppimisen olohuoneen konsultaatiota yhdessä asiakkaan kanssa. Vastauksissa näkyi myös palvelun vapaaehtoisuuden mukanaan tuomat haasteet sitoutumisessa Oppimisen olohuoneen palveluun. ”Hyvä palvelu, mutta kuten aina; vapaaehtoiseen palveluun on hankala velvoittaa osallistumaan, jos ei oma motivaatio tai uskallus osallistua palveluun tai edes tutustua siihen riitä.” Yksittäisenä toimintaehdotuksena työntekijöiden vastauksista nousi suomen kielen pop up -pajan toteutus.

5.5 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksemme tuloksia tarkastellessa on hyvä ottaa huomioon, että asiakkaat puhuvat omakohtaisesta kokemuksesta, kun taas työntekijät arvioivat asiakkaiden tilannetta ulkopuolelta. Työntekijöiden havainnot ovat aina pintapuolisia, eivätkä he välttämättä saa tietää, mitä mieltä heidän asiakkaansa todella ovat palvelusta. Havainnot voivat siis olla arvailuja tai henkilökohtaisen keskustelun kautta nousseita asioita. Toisaalta työntekijät voivat antaa tietoa sellaisista asiakkaista, jotka eivät ole jostain syystä vastanneet kyselyyn, minkä vuoksi heidän vastauksensa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon.

Tutkimuksemme perusteella vaikuttaa siltä, että asiakkaat ovat hyötynneet Oppimisen olohuoneen toimintaan osallistumisesta. Heidän itseluottamuksensa ja motivaationsa ovat parantuneet toimintaan osallistuessa. Oppimisen

olohuoneesta saaduilla konkreettisilla neuvoilla ja tuella asiakkaat jaksoivat edistää opintojaan. Opintojen edistyminen lisäsi asiakkaiden uskoa omaan pärjäämiseensä, mikä voi vaikuttaa myönteisesti käsitykseen itsestä oppijana ja parantaa itseluottamusta. Työntekijöiden mukaan Oppimisen olohuoneen parhaita hyötyjä ovat asiakkaiden itseluottamuksen paraneminen ja uskon lisääntyminen omaan pärjäämiseen, vaikka työntekijät eivät osanneetkaan arvioida asiakkaiden itseluottamuksessa tapahtuneita muutoksia.

Kyselyyn vastanneet työntekijät osaavat tunnistaa merkkejä oppimisen vaikeuksista ja tuen tarpeesta. He osaavat ohjata palvelusta mahdollisesti hyötyviä asiakkaita Oppimisen olohuoneeseen. On kuitenkin mahdollista, että kyselyyn vastasivat vain ne työntekijät, joilla oli jo valmiiksi positiivinen käsitys palvelusta. Kuntakokeilun työntekijät pitivät Oppimisen olohuoneen palvelua tärkeänä. Yhteistyö Oppimisen olohuoneen kanssa on ollut hyvää. Työntekijät kuitenkin toivoivat lisää suunnitelmallisuutta yhteistyöhön.

Kyselyihin vastanneet asiakkaat ja työntekijät pitivät palvelua helposti lähestyttävänä matalan kynnyksen palveluna. Joissain työntekijöiden vastauksissa kuitenkin nostettiin esille, ettei kaikkien motivaatio tai uskallus riitä edes palveluun tutustumiseen. Asiakkaan saattaisi olla helpompi tarttua tuen mahdollisuuteen, jos ensimmäinen yhteydenotto olisi tehty tutun työntekijän kanssa. Oppimisen olohuoneen ilmapiiriä pidettiin kannustavana, mutta vastauksissa näkyi myös se, että asiakkaat suhtautuvat kannustamiseen eri tavoin.

Oppimisen olohuoneesta saatavaa tukea tarvittaisiin todennäköisesti enemmän kuin palvelua pystytään tarjoamaan. Taloudellisten resurssien niukkuus näkyi tutkimuksen tuloksissa. Henkilöstön vähäisyydestä mainitsivat sekä asiakkaat että työntekijät. Asiakkaat mainitsivat lisäksi käytettävissä olevien tietokoneiden määrän olevan liian vähäinen. Resurssien vähäisyys saattaa näkyä myös asiakkaiden vastauksissa, joissa he toivoivat palveluun säännöllisyyttä. Työntekijät kuitenkin pitivät hyvänä, että palvelua on mahdollisuus saada viikoittain. Asiakkaiden ja työntekijöiden yhteinen toive oli, että Oppimisen olohuoneen toiminta saisi jatkoa.

Kuten aiemmissakin kyselyissä, valtaosa asiakkaista raportoi tilanteensa parantuneen tai pysyneen samana. Vastauksissa tuli ilmi, että Oppimisen Olohuone koetaan matalan kynnyksen palveluna, johon on helppo tulla. Kaikki kyselyyn vastanneet asiakkaat kertoivat oppineensa uusia oppimistapoja ainakin vähän, suurin osa melko paljon tai enemmän. Tämä on samassa linjassa Oppimisen olohuoneen periaatteiden kanssa (Haapala ym., 2019, s. 8; Haapala ym. 2021). Työntekijöiden vastaukset keskittyvät pääasiassa ei muutosta/en osaa sanoa - vastausvaihtoehtoon, joten heidän vastauksistaan on vaikeampi tehdä päätelmiä. Heidän vastauksissaan korostuivat Oppimisen olohuoneen ja yhteistyön tärkeys sekä asiakkaiden kohonnut usko omaan pärjäämiseen, itseluottamus ja uusien oppimistekniikoiden oppiminen.

6 EETTISET NÄKÖKOHDAT JA TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Kysely on aineistokeruumenetelmänä tutkijalle tehokas etenkin tietokoneella tehtynä (Hirsjärvi ym., 2010, s. 195). Google Formsin kaltainen kyselypohja nopeuttaa vastausten läpikäyntiä, mutta tietoturva saattaa jäädä epäselväksi. Kyselyn haasteena on sen lopullisuus, kun vastauksia analysoidessa tutkija ei voi enää tehdä tarkentavia kysymyksiä vastaajille (Valli, 2018, s. 261). Huomasimme tämän ongelman opinnäytetyössämme analyysivaiheessa, kun yritimme tulkita asiakkaiden ja työntekijöiden vastauksia avoimiin kysymyksiin. Vastaja oli mahdollisesti ymmärtänyt kysymyksen eri tavalla kuin tutkijoina sen ymmärsimme. Toisaalta pohdimme, miksi osa vastaajista oli jättänyt vastaamatta joihinkin kysymyksiin. Yksittäisen vastauksen luotettavuuteen vaikuttaa sen todenmukaisuus eli onko vastaaja kertonut rehellisesti tilanteestaan (Hirsjärvi ym., 2010, s. 195). Emme siis voi tietää, onko vastaaja esimerkiksi kaunistellut tilannettaan.

Kyselyssä asiat tulisi kysyä samalla tavalla jokaiselta vastaajalta (Hirsjärvi ym., 2010, s. 193). Huomasimme kuitenkin työntekijöiden ja asiakkaiden vastauksia verratessamme, etteivät kyselyt olleet identtiset. Vastausvaihtoehdoissa oli

eroavaisuuksia, joten emme saaneet täysin vertailukelpoista dataa. Olimme antaneet vain asiakkaille mahdollisuuden vastata, että heidän tilanteensa on huonontunut. Epäselvyyttä on voinut aiheuttaa myös työntekijöiden vastausvaihtoehdot 1=ei lainkaan ja 3=ei muutosta/en osaa sanoa, joissa ”ei lainkaan” ja ”ei muutosta” voidaan tulkita tarkoittavan samaa asiaa. Myös ”ei muutosta” ja ”en osaa sanoa” tarkoittavat samaa asiaa asiakkaiden ja työntekijöiden kyselyissä, jolloin on mahdotonta tietää, mitä vastaaja on tarkoittanut.

Asiakkaiden kyselylomakkeita tehdessämme huomioimme kohderyhmän oppimisen haasteet tekemällä kyselystä lyhyen ja kielestä selkeän. Saimme EO-liiton asiantuntijoilta apua lomakkeen selkokielisyyden varmistamiseen. Pyrimme sujuvoittamaan asiakkaiden kyselyyn vastaamista laittamalla vastausvaihtoehdot näkyviin jokaiseen määrälliseen kysymykseen. Työntekijöillä vastausvaihtoehdot eivät kuitenkaan toistuneet jokaisen kysymyksen kohdalla, mikä on voinut vaikeuttaa vastaamista (Hirsjärvi ym., 2010, s. 201).

Aineiston koko vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Aineiston pienuuteen on voinut osaltaan vaikuttaa Oppimisen olohuoneen matalan kynnyksen palvelumuoto, jossa ei ole tarkoituksena kerätä kävijöiden yhteystietoja asiakasrekisteriin. Kaikkia asiakkaita ei siis ole voitu tavoittaa. Pienen aineiston takia emme julkaise vastaajista tarkkoja tietoja, kuten ikää tai koulutusmuotoa, jottei yksittäisiä vastaajia voi tunnistaa. Periaatteessa on mahdollista, että avointen kysymysten vastausten kautta tuloksia lukeva työntekijä saattaisi tunnistaa oman asiakkaansa vastauksia. Suorien sitaattien yhteydessä ei tämän takia mainita vastaajasta mitään tunnistetietoa, jotta yksittäisiä vastauksia ei voi yhdistää toisiinsa.

Anonymiteetti tulee ottaa huomioon tutkimustietoa käsiteltäessä ja julkaisessa (Kuula-Luumi, 2018). Huolehdimme aineiston anonymiteetistä keräämällä aineiston EO-liiton työntekijän kautta. Vastaanottajat saivat sähköpostiin linkin, jonka kautta he pääsivät kyselyyn, eivätkä vastaajien sähköpostit siten tallentuneet vastausten yhteyteen. Tarjosimme osallistujille mahdollisuuden lisätiedon kysymiseen tarjoamalla omat yhteystietomme osana lomaketta. Kysymyksiä ei tullut. Varmistimme tutkittavien suostumuksen tutkimukseen kysymällä sitä suoraan lomakkeiden lopussa ja tekemällä kysymyksestä pakollisen. Emme

kysyneet sellaisia kysymyksiä, joiden kautta asiakkaat voisi tunnistaa. Aineiston kerättyämme poistimme sellaiset vastaukset, joiden tutkimuskäyttöön emme saaneet lupaa.

Erilaisten oppijoiden liiton tavoitteena on Oppimisen olohuoneen toiminnan jatkuminen. Toisin sanoen oppimisvalmentajat liitossa haluavat, että hanke saisi lisää rahoitusta Kuopion kaupungilta palvelun vakiinnuttamiseksi. Tutkimuksen avulla voimme osoittaa, onko toiminta kannattavaa vai ei.

Tutkijan oma positio tutkimuksessa vaikuttaa merkittävästi sen luotettavuuteen. Jos aihe koskettaa tutkijan omaa elämää, voi se muuttaa suhtautumista tutkimuksen tekemiseen ja lopputulokseen. Tutkijalla voi olla aiheesta vahvoja mielipiteitä, jotka ohjaavat tutkittavia toimimaan tai vastaamaan tietyllä tavalla. Mielipiteisiin voi liittyä voimakkaita tunteita, jotka yhdessä tekevät tutkijan asemasta puolueellisen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Emme ole työsuhteessa EO-liittoon tai Kuopion kaupunkiin, emmekä saa rahallista tai aineellista korvausta opinnäytetyön tekemisestä. Pidämme Oppimisen olohuonetta kuitenkin hyvänä palveluna ja henkilökohtaisesti toivomme itsekkin sille jatkoa. Olemme ottaneet tämän huomioon työssämme ja kiinnittäneet siihen erityistä huomiota tehdessämme kyselyä ja analysoidessamme ja esitellessämme tuloksia.

7 POHDINTA

Opimme opinnäytetyötä tehdessämme paljon uutta oppimishäiriöistä ja ihmisten erilaisuudesta. Olemme yllättyneet siitä, ettei neuropsykiatrisia häiriöitä sivuta sosionomin opinnoissa lainkaan, vaikka ne altistavat yksilön syrjäytymiselle, riippuvuuksille ja rikollisuudelle (Pihlakoski & Rintahaka, 2016, s. 251; Leppämäki, 2018, s. 179; Seppänen, 2018, s. 198). Sosionomin kompetensseihin kuuluu heikommassa asemassa olevien puolella oleminen ja tiedon lisääminen yhteiskunnassa asiakkaiden aseman parantamiseksi (Sosiaalialan AMK-verkosto, 2016).

Osaamme tunnistaa oppimisvaikeuksia ja niihin liittyviä ilmiöitä paremmin, sekä ottaa heidän tarpeensa huomioon paremmin työssä ja myös vapaa-ajalla. Osaamme tunnistaa syrjiviä rakenteita ja tuoda ne ilmi. Syrjiviä rakenteita voivat olla esimerkiksi nettisivut, jotka on rakennettu siten, ettei niitä voi navigoida ruudunlukuohjelmalla tai tekstiä ei voi lukea ääneen. Myös erikoiset fontit tiedotteissa, kirjoissa tai fonteissa voivat vaikeuttaa tai estää lukihäiriöistä ihmistä ymmärtämästä, mistä on kyse ja näin sulkea joukon ihmisiä ulkopuolelle.

Tieto lisää ymmärrystä, ja sosionomien tulisikin oppia lisää siitä, millaisten syiden takia ihmiset voivat syrjäytyä. Lisäksi oppimisvaikeudet voivat vaikuttaa asiakassuhteeseen ja sosionomin tekemiin tulkintoihin asiakkaan motivaatiosta, jos asiakas esimerkiksi myöhästelee paljon. Myöhästely ei välttämättä johdukaan motivaation puutteesta, vaan esimerkiksi neuropsykiatrisesta häiriöstä. Voimme hyödyntää asiakkaan vahvuuksia oppimisessa ja kertoa tukimahdollisuuksista asiakkaalle. Ottamalla puheeksi mahdolliset vaikeudet oppimisessa voimme laajemmin kartoittaa asiakkaan tilannetta esimerkiksi muutostyöskentelyssä. Pystymme tunnistamaan asiakkaiden erilaisia tapoja oppia, vaikkemme työskentelisikään erityisesti erilaisille oppijoille suunnatussa palvelussa tai organisaatiossa. Vaikka työelämän toimijat ovatkin eriytyneet palvelemaan yksittäisiä ihmisryhmiä, asiakkaat ovat moninaisia yksilöitä, joiden ominaisuudet eivät määräydy töissä olevan sosionomin työnkuvan mukaan.

Koska erilaisilla oppijoilla on muita suurempi riski syrjäytyä, olisi hyvä kartoittaa, kuinka hyvin sosiaalialan työntekijät tunnistavat erilaisia oppimisvaikeuksia ja niiden vaikutuksia aikuisuudessa. Ammattilaisille voitaisiin tarjota esimerkiksi lisäkoulutusta oppimisvaikeuksista tai ohjausta tuen tarpeen tunnistamiseen. Pohdimme myös, pitäisikö Oppimisen olohuoneen kaltaisia palveluita tarjota suoraan osana esimerkiksi julkisia sosiaalipalveluita, kuten TE-toimistossa. Olisi hyvä, ettei asiakkaan tarvitse siirtyä palvelusta toiseen, mutta toisaalta on mahdollista, että asiakkaan on helpompaa luottaa kolmannen sektorin työntekijään, jolla ei ole mitään tekemistä esimerkiksi asiakkaan etuuspäätösten kanssa. On kuitenkin tärkeää, että työntekijät erilaisissa palveluissa ymmärtävät ja osaavat tunnistaa oppimisvaikeuksien merkkejä, jolloin he voivat ainakin antaa asiakkaille tietoa erilaisista vaihtoehdoista. Tätä olisi myös hyvä kartoittaa tulevaisuuden tutkimuksissa.

Tulevaisuudessa olisi hyvä tehdä samanlaisia kyselyjä muissakin Oppimisen olohuoneen yksiköissä. Näin dataa olisi enemmän, jolloin siitä voisi tehdä enemmän päätelmiä. Tämä mahdollistaisi myös eri paikkakuntien erojen tutkimisen. Työntekijöiden ja asiakkaiden lomakkeet olisi kuitenkin hyvä yhtenäistää tulevilla tutkimuksissa. Näin saataisiin laajempaa tietoa ja taustamuuttujia ja vastuksia voitaisiin verrata keskenään.

LÄHTEET

- Celia. (i-a). *Celian kirjat*. Saatavilla 20.5.2022 <https://www.celia.fi/celian-kirjat/>
- Erialaisten oppijoiden liitto (i.a. -b) Kokemustoiminta. Saatavilla 26.5.2022 <https://www.eoliitto.fi/kokemustoiminta/>
- Erialaisten oppijoiden liitto (i.a. -c). Oppimisen apuvälinekeskus. Saatavilla 26.5.2022 <https://www.eoliitto.fi/oppimisen-apuvälinekeskus/>
- Erialaisten oppijoiden liitto, (i.a. -a) Luki- ja matematiikkatestaus. Saatavilla 26.5.2022 <https://www.eoliitto.fi/luki-ja-matematiikkatestaus/>
- Faraone, S., Banaschewski, T., Coghill, D., Zheng, Y., Biederman, J., Bellgrove, M., Newcorn, J., Gignac, M., Al Saud, N., Manor, I., Rohde, L.A., Yang, L., Cortese, S., Almagor, D., Stein, M.A., Albatti, Aljoudi, H., Alqahtani, M., Asherson, P., Atwoli, L., Böltem S., Buitelaar, J., Crunelle, C., Daley, D., Dalsgaard, S., Döpfner, M., Espinet, S., Fitzgerald, M., Franke, B., Gerlach, M., Haavik, J., Hartman, C., Hartung, C., Hinshaw, S., Hoekstra, P., Hollis, C., Kollins, S., Kooij, J.J., Kuntsi, J., Larsson, H., Li, T., Liu, J., Merzon, E., Mattingly, G., Mattos, P., McCarthy, S., Mikami, A., Molina, B., Nigg, J., Purper-Ouakil, D., Omigbodun, O., Polanczyk, G., Pollak, Y., Poulton, A., Rajkumar, R., Reding, A., Reif, A., Rubia, K., Rucklidge, J., Romanos, M., Ramos-Quiroga, A., Schellekens, A., Scheres, A., Schoeman, R., Scheitzer, B., Shah, H., Solanto, M., Sonuga-Barke, E., Soutullo, C., Steinhausen, H-C., Swanson, J., Thapar, A., Tripp, G., Glind, G., Brink, W., Oord, S., Venter, A., Vitiello, B., Walitza, S., & Wang, Y., (2021) The World Federation of ADHD International Consensus Statement: 208 Evidence-based conclusions about the disorder. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, Vol. 128, Pages 789-818 <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2021.01.022>
- Franke, B., Michelini, G., Asherson, P., Banaschewski, T., Bilbow, Buitelaar, J., Cormand, B., Faraone, S., Ginsberg, Y., Haavik, J., Kuntsi, J., Larsson, H., Lesch, K-P., Ramos-Quiroga, J., Réthelyi, J., Ribases, M., Reif, A. (2018). Live fast, die young? A review on the developmental trajectories of ADHD across the lifespan. *European*

- Neuropsychopharmacology 28(10), 1059-1088.
<https://doi.org/10.1016/j.euroneuro.2018.08.001>.
- Haapala, S., Sarsama, & Turja (2019). *Oppimisen olohuone. Tukea aikuisen oppimiseen*. Erilaisten oppijoiden liitto ry. <https://www.eoliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/Taitto.31.1.pdf>
- Haapala, S., Sarsama, & Turja. (9.2.2021). *Oppimisen olohuone -toiminnan LÄHTÖKOHTIA* [PowerPoint-diat]. <https://www.eoliitto.fi/wp-content/uploads/2021/02/Oppimisen-oloahuone-toiminnan-lahtokohtia-3.pdf>
- Hero (i.a) Tietoa ja neuvonta oppimisvaikeuksiselle. Saatavilla 26.5.2022
<https://lukihero.fi/tietoa-ja-neuvontaa/#oppimisvaikeuksiselle>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Sinivuori, E. (2013). *Tutki ja kirjoita* (15.–17. uud. p.). Tammi.
- Hämäläinen, R., Liias, S., Taarna, V., & Valkama, A. (2007). *Erilaisen oppijan käsikirja*. Erilaisten oppijoiden liitto.
- Jägerroos, T. (2018). Adhd-oireisen nuoren opintojen tukeminen peruskoulun jälkeen. Teoksessa K. Berggren, & J. Hämäläinen (toim.), *ADHD-KÄSIKIRJA* (s. 150–163). PS-kustannus.
- Karlsson, L. (2013). Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (ADHD). Teoksessa M. Marttunen, T. Huurre, T. Strandholm, & R. Viialainen (toim.), *Nuorten mielenterveyshäiriöt: Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille* (s. 79–96). (Opas 25) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-647-2>
- Kela (i.a. -a) *Neuropsykiatrinen kuntoutus*. Saatavilla 21.4.2022
<https://www.kela.fi/neuropsykologinen-kuntoutus>
- Keltikangas-Järvinen, L. (2006). *Temperamentti ja koulumenestys*. WSOY.
- Korkeamäki, J. (2010). *Aikuisten oppimisvaikeudet*. Näkökulmia selviytymiseen. (Kuntoutussäätiön tutkimuksia 83/2010). Kuntoutussäätiö.
- Korkeila, J. & Leppämäki, S. (2019). *Psykiatria*. Duodecim.
- Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K., & Sourander, A. (2016). *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria* (1. painos ed.). Duodecim.
- Kuntoutussäätiö (20.12.2021) Tunnistus. Saatavilla 26.5.2022 <https://oppimisvaikeus.fi/tukea/tunnistus/>

- Kuopio. (i.a). Työllisyyden kuntakokeilu. Saatavilla 5.8.2022 <https://www.kuopio.fi/tyollisyyden-kuntakokeilu>
- Kuula-Luumi, A. (15.3.2018). Turvaa tutkittavan anonymiteetti! Vastuullinen tiede. <https://vastuullinentiede.fi/fi/jatkokaytto/turvaa-tutkittavan-anonymiteetti>
- L 531/2017. Laki ammatillisesta koulutuksesta. 1.1.2018/531. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531>
- L 628/1998. Perusopetuslaki. 21.8.1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- L 714/2018. Lukiolaki. 01.08.2019/714. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180714>
- Lavikainen, H., Koskinen, S., Aro, H., Kestilä, L., Lyytinen, H., Martelin, T., Pensola, T., Rahkonen, O., & Aromaa, A. (21.8.2006). *Kouluvaikeuksien yleisyys ja yhteydet aikuisiän elämäntilanteeseen ja koettuun terveyteen*. Yhteiskuntapolitiikka, 71(4), 402–410. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117255>
- Leppämäki, S. (2018). Aikuisen ADHD. Teoksessa K. Berggren, & J. Hämäläinen (toim.), *ADHD-KÄSIKIRJA* (s. 173–193). PS-kustannus.
- Malin, A. (2006). Suomessakin on heikkoja lukijoita. Teoksessa L. Leskelä, & H. Virtanen (toim.), *Toisin sanoen: Selkokielen teoriaa ja käytäntöä*. (s. 15–31). Kehitysvammaliitto ry.
- Mikkonen, K., Nikander, K., & Voutilainen, A. (16.4.2015). *Oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukeminen*. Potilaan Lääkärilehti. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/oppimisvaikeuksien-tunnistaminen-ja-tukeminen/>
- Moilanen, I., & Rintahaka, P. (2016). Autismikirjon häiriöt lapsilla ja nuorilla. Teoksessa K. Kumpulainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M. Marttunen, K. Puura, & A. Sourander (toim.), *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria* (1. p., s. 217–232). Duodecim.
- Novita, S. (2016). Secondary symptoms of dyslexia: a comparison of self-esteem and anxiety profiles of children with and without dyslexia. *European Journal of Special Needs Education*, 31(2), 279-288. <https://doi.org/10.1080/08856257.2015.1125694>

- Orenstein, M. (2000). *Picking Up the Clues*. *Journal of College Student Psychotherapy*, 15(2), 35–46. https://doi.org/10.1300/J035v15n02_05
- Pihlakoski, L., & Rintahaka, P. (2016). Aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö (ADHD). Teoksessa K. Kumpulainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M. Marttunen, K. Puura, & A. Sourander (toim.), *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria* (1. p., s. 243–253). Duodecim.
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). Hyvä tutkimuskäytäntö. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 20.9.2021 https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html
- Seppänen, E. (2018). Oivalluksia omannäköiseen hyvään arkeen. Teoksessa K. Berggren, & J. Hämäläinen (toim.), *ADHD-KÄSIKIRJA* (s. 198–206). PS-kustannus.
- Shaywitz, S. (2003). *Overcoming dyslexia. A new and Complete Science-Based Program for Reading Problems at Any Level*. (1st ed.) Alfred. A. Knopf.
- Singleton, C., & Horne, J. (2009). Computerised screening for dyslexia in adults. *Journal of Research in Reading*, 32(1), 137–152. 10.1111/j.1467-9817.2008.01386.x
- Tuomi, J., & Sarajärvi, S. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. (uud. p.). Tammi.
- Valli, R. (2018). Numerot ja niiden tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 248–260). (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.

6. Oppimisen olohuoneessa opin käyttämään erilaisia oppimisen apuvälineitä

1 = en ollenkaan 2 = huonosti 3 = jonkin verran / en osaa sanoa 4 = paljon 5 = todella paljon

	1	2	3	4	5	
en ollenkaan	☐	☐	☐	☐	☐	todella paljon

7. Oppimisen olohuoneessa motivaationi on

1 = huonontunut paljon 2 = huonontunut 3 = ei muutosta / en osaa sanoa 4 = parantunut 5 = parantunut paljon

	1	2	3	4	5	
huonontunut paljon	☐	☐	☐	☐	☐	parantunut paljon

8. Mitä Oppimisen olohuoneessa olisi voitu tehdä eri tavalla?

Oma vastauksesi

9. Mistä pidit Oppimisen olohuoneessa?

Oma vastauksesi

10. Mistä kuudit Oppimisen olohuoneesta?

- TE-toimistosta
- Omavalmentajalta/tukihenkilöltä
- Ohjaamosta
- Kaverilta
- Netistä
- Perheenjäseneltä
- En muista
- Muu: _____

11. Sukupuoli?

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

12. Ikä?

- 16-29
- 30-40
- 41-50
- 51-65
- 66+

13. Oletko töissä tai koulussa?

- Töissä
- Koulussa
- Työtön
- Eläkkeellä
- Vanhempainvapaalla
- Muu: _____

14. Saako vastaustasi käyttää tutkimuksessa? Sinua ei voida tunnistaa nimeltä vastausten perusteella. *

- Kyllä
- Ei

LIITE 2. Kuntakokeilun työntekijöiden kysely

Oppimisen olohuoneen arviointikysely

Kyselyn tarkoituksena on kerätä palautetta Oppimisen olohuoneen toiminnasta.

Kysely on osa opinnäytetyötä, jonka toteuttavat Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Anniina Sallinen ja Ella Ohtonen. Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella kuinka asiakkaiden tilanne on muuttunut Oppimisen olohuoneen tuen myötä. Kysely on anonyymi. Toivomme rehellistä palautetta!

Jos teillä on kysyttävää opinnäytetyöstä, voitte laittaa sähköpostia Anniinalle tai Ellalle.

anniina.sallinen@student.diak.fi

ella.ohtonen@student.diak.fi

(Ei jaettu) [Vaihda tiliä](#)

*Pakollinen

1.1 Kuinka monta asiakasta olette ohjanneet Oppimisen olohuoneeseen? *

- 0
- 1-2
- 3-4
- 5-6
- 6+

2.1 Miksi ette ole ohjanneet asiakkaita Oppimisen olohuoneeseen? *

Oma vastauksesi

2.2 Oletteko saaneet tarpeeksi tietoa Oppimisen olohuoneen palvelusta?

- Kyllä
- En
- Muu: _____

3.1 Millaisten syiden takia olette ohjanneet asiakkaita Oppimisen Olohuoneeseen?

- Kerron kaikille asiakkailleni Oppimisen olohuoneesta
- Asiakas on itse tuonut esiin oppimisvaikeudet
- Huomasin itse merkkejä mahdollisista oppimisen haasteista
- Asiakkaan koulutus on keskeytynyt useasti
- Muu: _____

Oppimisen olohuoneen vaikutusten arviointi

Tässä osiossa kysymme kuinka asiakkaan tilanne näyttää muuttuneen teidän näkökulmastanne. Voitte vastatessanne miettiä keskimääriä. Mikäli jokin kohta ei liity oman asiakkaanne elämäntilanteeseen (esim. opiskelu), älkää ottako tätä asiakasta huomioon vastauksessanne.

- 1 = ei lainkaan
 2 = vähän
 3 = ei muutosta/en osaa sanoa
 4 = melko paljon
 5 = paljon

4.1 Asiakkaiden itseluottamus vaikuttaa kasvaneen

	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Paljon

4.2 Asiakkaiden opinnot ovat edistyneet

	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Paljon

4.3 Asiakkaiden työnhaku on edistynyt

	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	

4.4 Asiakkaiden voimavarat edistää opintojaan ovat kasvaneet

	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Paljon

4.5 Asiakkaiden usko omaan pärjäämiseen työssä/opinnoissa on kasvanut

	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Paljon

4.6 Asiakkaiden tieto erilaisista oppimisstrategioiden, -tekniikoiden ja oppimisen apuvälineiden käytöstä on lisääntynyt

	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Paljon

4.7 Asiakkaiden motivaatio on kasvanut

	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	Paljon

4.8 Mitkä seuraavista ovat mielestänne tärkeimpiä tuloksia Oppimisen olohuoneessa? Valitkaa 3. *

- Asiakkaan itseluottamuksen lisääntyminen omiin oppimiskykyihinsä
- Asiakkaan opintojen/työnhaun edistyminen
- Asiakkaan voimavarojen lisääntyminen opiskeluun
- Asiakkaan uskon lisääntyminen opinnoissa/työssä pärjäämiseen
- Asiakkaan oppimat uudet opiskelutekniikat ja/tai oppimisen apuvälineet
- Asiakkaan motivaation lisääntyminen
- Muu: _____

Oppimisen olohuoneen arviointia palveluna

5.1 Kuinka tarpeellisena koette Oppimisen olohuoneen osana kaupungin työllisyyspalveluiden toimintaa? *

1 = ei lainkaan 2 = hieman tärkeänä 3 = eos 4 = melko tärkeänä 5 = erittäin tärkeänä

1 2 3 4 5

En lainkaan tarpeellisena Erittäin tärkeänä

5.2 Mitä olisi voitu tehdä eri tavalla? Mikä oli hyvää? *

Oma vastauksesi

5.3 Miten yhteistyö Oppimisen olohuoneen kanssa sujui? *

1 = erittäin huonosti 2 = huonosti 3 = neutraalisti/eos 4 = hyvin 5 = erittäin hyvin

1 2 3 4 5

Erittäin huonosti Erittäin hyvin

5.4 Onko vielä jotain, mitä haluaisitte sanoa?

Oma vastauksesi

5.5 Saako vastaustasi käyttää tutkimuksessa? *

- Kyllä
- Ei

LIITE 3. Tilannekartoituslomake

Nimi:

Päivämäärä:

En/ei lainkaan **Paljon**

Luotan omiin kykyihini tällä hetkellä.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Jaksan ja haluan edistää opintojani tällä hetkellä.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Tunnen ja uskon, että onnistun opinnoissani/ työssäni.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Minulla on tietoa ja taitoa soveltaa erilaisia oppimisstrategioita ja -tekniikoita.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Minulla on motivaatiota oman tilanteeni muuttamiseen.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Nimi:

Päivämäärä:

En/ei lainkaan **Paljon**

Luotan omiin kykyihini tällä hetkellä.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Jaksan ja haluan edistää opintojani tällä hetkellä.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Tunnen ja uskon, että onnistun opinnoissani/ työssäni.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Minulla on tietoa ja taitoa soveltaa erilaisia oppimisstrategioita ja -tekniikoita.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Minulla on motivaatiota oman tilanteeni muuttamiseen.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Nimi:

Päivämäärä:

En/ei lainkaan

Luotan omaan kykyihini tällä hetkellä.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Paljon

Jaksan ja haluan edistää opintojani tällä hetkellä.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Tunnen ja uskon, että onnistun opinnoissani/ työssäni.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Minulla on tietoa ja taitoa soveltaa erilaisia oppimisstrategioita ja -tekniikoita.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Minulla on motivaatiota oman tilanteeni muuttamiseen.

1 > 2 > 3 > 4 > 5

Avoimia kysymyksiä:

Jos koet tilanteesi muuttuneen, kuvaisitko, miten tilanne on kohdallasi muuttunut.

Millaista hyötyä koit saaneesi Oppimisen olohuoneesta.
